

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”
(для магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено кандидатом технічних наук, доцентом кафедри менеджменту організацій *В. П. Костіним*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту організацій
(протокол № 6 від 23.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Костін В. П. Навчальна програма дисципліни “Інноваційний менеджмент” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Інноваційний менеджмент”, питання для самоконтролю, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Світовий науково-технічний прогрес спричинив глибокі зміни у суспільстві та економіці усіх країн. В Україні уповільнена реакція як державних органів влади, так і менеджерів організацій усіх форм власності на сучасні вимоги до продукції, яку завозять або випускають в себе, призвела до різкого зниження прибутковості власної продукції порівняно з прогресивною, конкурентоспроможною. Іншою причиною відставання вітчизняного менеджменту є інформаційні перешкоди приєднання українських бізнесменів до світових інноваційних процесів. Перед українськими менеджерами в умовах поки що нестабільної законодавчої діяльності виникають складні проблеми, більшість яких пов'язана з ризиком нововведень. Інноваційний менеджмент як дисципліна, що розглядає питання сучасного бізнесу, покликаний допомогти майбутнім фахівцям у вирішенні як виробничих, так і соціальних проблем вітчизняних підприємств.

Мета дисципліни “Інноваційний менеджмент” — сприяти підвищенню науково-практичного рівня спеціалістів, їх компетенції щодо управління інноваційними процесами в економіці України.

Завдання дисципліни “Інноваційний менеджмент”: 1) формування у студентів здібностей творчо вирішувати організаційні та виробничі завдання при впровадженні інновацій; 2) набуття навичок використання науково-практичних методів при вирішенні проблем управління інноваційними процесами та проектами; 3) розвиток аналітичного мислення при визначенні основних показників прибутковості інноваційних проектів і прийнятті рішень про оптимальний варіант проекту; 4) формування знань, умінь та творчого підходу при організації та управлінні структурами інноваційного менеджменту.

Методика викладання дисципліни передбачає традиційні методи (лекції, семінари, практичні заняття).

Дисципліна “Інноваційний менеджмент” та її науково-термінологічний апарат базується на дисциплінах класичного менеджменту: “Основи менеджменту”, “Інвестиційний менеджмент”, “Маркетинговий менеджмент”, “Стратегічний менеджмент”, “Проектний менеджмент” і т. д. Залежно від освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки студентів вивчення дисципліни закінчується заліком або іспитом. При проведенні іспиту до білетів включаються контрольні питання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Основні поняття про інноваційний менеджмент
1	Концепція інноваційного менеджменту
2	Державне регулювання інноваційної діяльності
3	Фінансування інновацій
	Змістовий модуль II. Організаційні аспекти інноваційної діяльності
4	Організація як суб'єкт реалізації нововведень
5	Організаційні форми управління інноваційним процесом
6	Управління персоналом науково-дослідної організації
7	Управління інноваційними ризиками
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

Змістовий модуль I. Основні поняття про інноваційний менеджмент

Тема 1. Концепція інноваційного менеджменту

Основні поняття із сфери інноваційної діяльності. Визначення функції інноваційного менеджменту. Структура інноваційного процесу. Організація науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Принципи інноваційного процесу. Фактори успішності і невдач нововведень. Життєвий цикл інновацій. Інноваційна інфраструктура. Еволюція технологічних укладів.

Література [1–7; 15–17; 19]

Тема 2. Державне регулювання інноваційної діяльності

Конкурентоспроможність країни і інноваційна діяльність. Роль держави у створенні механізму регулювання інноваційної діяльності. Державна інноваційна політика. Методи реалізації інноваційної політики (методи прямого та опосередкованого державного регулювання інноваційної діяльності).

Література [1–7; 18]

Тема 3. Фінансування інновацій

Фінансування інновацій. Сутність системи фінансування інноваційної діяльності. Джерела формування інвестиційних ресурсів. Система традиційного фінансування. Система венчурного фінансування. Форми і способи фінансування інновацій в Україні (базове і програмно-цільове фінансування наукових досліджень). Оцінка економічної ефективності інноваційних проектів. Показники ефективності інноваційних проектів: чистий приведений дохід, індекс доходності, індекс рентабельності, період окупності, внутрішня ставка доходності.

Література [1–7; 8–14]

Змістовий модуль II. Організаційні аспекти інноваційної діяльності

Тема 4. Організація як суб'єкт реалізації нововведень

Взаємозв'язок організації і нововведень. Поняття інноваційності організації. Інноваційні стратегії в організації (наступальна, захисна, імітаційна, залежна, традиційна, ситуаційна стратегії). Патентно-ліцензійна діяльність організації. Поняття ліцензії і ноу-хау. Структури науково-дослідних і проектних організацій (лінійна, функціональна, матрична, дивізіональна).

Література [1–7; 15; 16; 19]

Тема 5. Організаційні форми управління інноваційним процесом

Технопарки. Технополіси. Фінансово-промислові групи. Інкубатори. Малі фірми. Венчурні фонди. Концепція тотальної якості *Kaizen* в інноваційному процесі.

Література [1–7]

Тема 6. Управління персоналом науково-дослідної організації

Мотивація персоналу. Режим роботи у науково-дослідних організаціях. Цільові групи у науково-дослідних організаціях. Кадрове планування в науково-дослідній організації.

Література [1–7]

Тема 7. Управління інноваційними ризиками

Класифікація ризиків. Оцінка ризику. Управління ризиками.

Література [1–7]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Інноваційний менеджмент у системі менеджменту організації.
2. Поняття новації і інновації.
3. Типи інновацій.
4. Поняття винаходу та відкриття. Їх відмінність.
5. Поняття інноваційного лагу, базисного і поліпшуючого нововведення.
6. Визначення інноваційного менеджменту.
7. Функції, які відображують зміст інноваційної діяльності.
8. Прогнозування як функція інноваційного менеджменту.
9. Формування інноваційних цілей як функція інноваційного менеджменту.
10. Планування як функція інноваційного менеджменту.
11. Координація як функція інноваційного менеджменту.
12. Організація як функція інноваційного менеджменту.
13. Стимулювання як функція інноваційного менеджменту.
14. Контроль як функція інноваційного менеджменту.
15. Поняття і структура інноваційного процесу.
16. Фундаментальні дослідження у структурі інноваційного процесу.
17. Прикладні дослідження у структурі інноваційного процесу.
18. Дослідно-конструкторські роботи у структурі інноваційного процесу.
19. Комерціалізація нововведення у структурі інноваційного процесу.
20. Моделі дифузії нововведення на макрорівні та окремому підприємстві.
21. Принципи інноваційного процесу.
22. Фактори успішності та невдач нововведень.
23. Життєвий цикл інновацій.
24. Інноваційна інфраструктура.
25. Ринок новацій в інноваційній структурі.
26. Ринок чистої конкуренції в інноваційній структурі.
27. Ринок капіталу в інноваційній структурі.
28. Поняття інтелектуальної власності, патенту, промислового зразка і товарного знака.
29. Поняття авторського права.
30. Еволюція технологічних укладів.
31. Конкурентоспроможність країни та інноваційна діяльність.

32. Роль держави у створенні механізму регулювання інноваційної діяльності.
33. Показники рівня розвитку економічної системи.
34. Державна інноваційна політика.
35. Пріоритетні напрями державної інноваційної політики.
36. Принципи державної інноваційної політики.
37. Сутність, цілі, напрями й основні принципи державної науково-технічної політики в Україні.
38. Методи реалізації інноваційної політики.
39. Методи прямого державного регулювання інноваційного процесу.
40. Методи опосередкованого державного регулювання інноваційного процесу.
41. Сутність системи фінансування інноваційної діяльності.
42. Джерела формування інвестиційних ресурсів.
43. Внутрішні джерела формування власних інвестиційних ресурсів підприємства.
44. Зовнішні джерела формування власних інвестиційних ресурсів підприємства (залучені інвестиційні ресурси).
45. Джерела формування позикових інвестиційних ресурсів.
46. Фактори, які враховують при виборі джерел формування інвестиційних ресурсів.
47. Системи фінансування проекту.
48. Система традиційного фінансування інноваційних проектів.
49. Система венчурного фінансування інноваційних проектів.
50. Форми і способи фінансування інновацій в Україні.
51. Базове фінансування наукових досліджень в Україні.
52. Програмно-цільове фінансування наукових досліджень в Україні.
53. Діяльність Державного фонду фундаментальних досліджень та Української державної інноваційної компанії.
54. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів.
55. Чистий приведений дохід як показник ефективності інвестиційних проектів.
56. Індекс дохідності як показник ефективності інвестиційних проектів.
57. Індекс рентабельності як показник ефективності інвестиційних проектів.

58. Період окупності як показник ефективності інвестиційних проєктів.
59. Внутрішня ставка дохідності як показник ефективності інвестиційних проєктів.
60. Взаємозв'язок організації і нововведень.
61. Базові (генеральні) управлінські цінності організації.
62. Інноваційність як управлінська цінність організації.
63. Типи змін в організації.
64. Фактори відторгнення нововведень в організації.
65. Причини опору змінам в організації.
66. Заходи подолання опору нововведенням в організації.
67. Інноваційні стратегії в організації.
68. Наступальна інноваційна стратегія організації.
69. Захисна інноваційна стратегія організації.
70. Імітаційна інноваційна стратегія організації.
71. Залежна, традиційна і ситуаційна стратегії організації.
72. Патентно-ліцензійна діяльність організації.
73. Поняття ліцензії і ноу-хау.
74. Структури науково-дослідних і проєктних організацій.
75. Лінійна і функціональна організаційні структури науково-дослідних і проєктних організацій.
76. Матрична і дивізіональна організаційні структури науково-дослідних і проєктних організацій.
77. Поняття технопарку.
78. Поняття технополісу.
79. Поняття фінансово-промислової групи.
80. Поняття інкубатору.
81. Малі інноваційні фірми.
82. Венчурні фонди.
83. Концепція тотальної якості *Kaizen* в інноваційному процесі.
84. Мотивація персоналу в науково-дослідній організації.
85. Режими роботи в науково-дослідних організаціях.
86. Цільові групи в науково-дослідних організаціях.
87. Кадрове планування в науково-дослідній організації.
88. Класифікація ризиків інноваційної діяльності.
89. Оцінка ризику в інноваційній діяльності.
90. Управління ризиками.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є важливою складовою навчального процесу.

Мета контрольної роботи — закріпити теоретичні знання студентів, здобуті під час роботи з підручниками або посібниками.

Основне завдання контрольної роботи — перевірити рівень знань студентів з конкретної теми.

Під час виконання контрольної роботи студенти набувають навичок роботи з монографіями, науковими статтями, нормативними і статистичними матеріалами, а також вчать оформлювати наукові роботи.

Номер варіанта контрольної роботи студент обирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е	2
Є, Ж, З	3
І, Й, К	4
Л, М, Н	5
О, П, Р	6
С, Т, У	7
Ф, Х, Ц	8
Ч, Ш, Щ	9
Ї, Ю, Я	10

Підготовка та виконання контрольної роботи

Перед написанням контрольної роботи студент повинен ознайомитися з основними вимогами до її виконання.

Достатній теоретичний рівень. Ця вимога означає, що студент має змістовно висвітлити вибрану тему контрольної роботи. Крім того, студент повинен достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються теми контрольної роботи, включити в зміст матеріалу тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади. Варіанти контрольних робіт надаються далі.

Вклад матеріалу контрольної роботи. Матеріал контрольної роботи необхідно викладати послідовно, логічно пов'язуючи окремі його частини, повністю розкрити питання контрольної роботи. Слід

приділити увагу сучасним теоретичним і методичним розробкам, розглянути і творчо осмислити відповідну навчальну літературу, періодичні видання і статистичні матеріали, визначити своє ставлення до дискусійних питань теми роботи.

Рекомендовано таку структуру контрольної роботи:

1) титульна сторінка;
2) зміст контрольної роботи, де наводяться заголовки теми та номери сторінок;

3) основна частина, що складається з трьох основних розділів, які можуть містити два-три підрозділи і за змістом повинні відповідати питанням варіанта, підпорядковуватись основній меті та завданням, мати приблизно однаковий обсяг;

4) додатки, до яких слід включати допоміжні матеріали (таблиці цифрових даних, графіки, схеми допоміжного характеру тощо). Кожен додаток починають з нової сторінки, у правому верхньому куті пишуть слово “Додаток”. Додаток повинен мати тематичний заголовок. Якщо в контрольній роботі міститься кілька додатків, їх послідовно нумерують арабськими цифрами (наприклад: “Додаток 1”). Сторінки в додатках нумерують у межах одного додатка. Посилання на додатки в текстовій частині роботи є обов’язковим;

5) список використаної літератури розміщують наприкінці роботи в алфавітному порядку в такій послідовності:

- закони і нормативні акти;
- джерела фактичних даних;
- літературні та наукові джерела;
- матеріали періодичних видань.

У літературних і наукових джерелах вказують прізвище, ініціали автора, повну назву книги, місце видання, назву видавництва, рік видання. Для статей, які опубліковані в періодичній пресі, зазначають прізвище, ініціали автора, назву статті, назву журналу чи газети, рік видання, номер журналу чи дату виходу газети).

Обсяг контрольної роботи має становити щонайбільше 20 сторінок формату А4, надрукованих на принтері (розмір шрифту 14, рекомендується шрифт Times New Roman, інтервал між рядками — 1,5 см, верхнє і нижнє поля — по 2, лівє поле — 2,5, правє — 1,3, колонтитули — по 0,5).

Грамотність оформлення. Ця важлива вимога до контрольної роботи забезпечує її високу якість. У роботі не повинно бути граматичних і стилістичних помилок. Необхідно дотримуватись правил цитування, оформлення зносок, посилання на використану літературу.

Технічне оформлення контрольної роботи здійснюється відповідно до вимог “Методичних рекомендацій щодо підготовки та оформлення контрольних робіт”.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Основні поняття із сфери інноваційної діяльності.
2. Роль держави у створенні механізму регулювання інноваційної діяльності.
3. Технопарки і технополіси.

Варіант 2

1. Визначення функцій інноваційного менеджменту.
2. Державна інноваційна політика.
3. Фінансово-промислові групи.

Варіант 3

1. Структура інноваційного процесу.
2. Методи реалізації інноваційної політики.
3. Інкубатори.

Варіант 4

1. Організація науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.
2. Сутність системи фінансування інноваційної діяльності.
3. Малі фірми.

Варіант 5

1. Принципи інноваційного процесу.
2. Форми і способи фінансування інновацій в Україні.
3. Венчурні фонди.

Варіант 6

1. Фактори успішності і невдач нововведень.
2. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проєктів.
3. Концепція тотальної якості *Kaizen* в інноваційному процесі.

Варіант 7

1. Життєвий цикл інновацій.
2. Взаємодія організації і нововведень.
3. Мотивація персоналу науково-дослідних і проєктних організацій.

Варіант 8

1. Інноваційна інфраструктура.
2. Інноваційні стратегії в організації.
3. Режим роботи в науково-дослідних організаціях.

Варіант 9

1. Еволюція технологічних укладів.
2. Патентно-ліцензійна діяльність організації.
3. Цільові групи в науково-дослідних організаціях.

Варіант 10

1. Конкурентоспроможність країни і інноваційна діяльність.
2. Структури науково-дослідних і проектних організацій.
3. Кадрове планування в науково-дослідній організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Краснокутська Н. В.* Інноваційний менеджмент: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2003.
2. *Фатхутдинов Р. А.* Инновационный менеджмент: Учеб. для вузов. — 5-е изд. — СПб.: Питер, 2005.
3. *Медынский В. Т.* Инновационный менеджмент: Учебник. — ИНФРА-М, 2000.
4. *Балабанов И. Г.* Инновационный менеджмент: Краткий курс. — СПб., 2000.
5. *Инновационный менеджмент: Учеб. пособие /* Под ред. Л. Н. Оголевой. — М.: ИНФРА-М, 2001.
6. *Ковалев Г. Д.* Основы инновационного менеджмента: Учебник. — М.: ЮНИТИ, 1999.
7. *Инновационный менеджмент: Учеб. для вузов /* А. Е. Абрамешин, Т. П. Воронина, О. П. Молчанова, Е. А. Тихонова, Ю. В. Шленов; Под ред. д-ра экон. наук, проф. О. П. Молчановой. — М.: Вита-Пресс, 2001.

Додаткова

8. Закон України “Про інноваційну діяльність” від 4 липня 2002 р. № 40-IV // Офіц. вісн. України. — 2002. — № 31.
9. Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” від 16 січня 2003 р. № 433-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 13.

10. *Закон України “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків”* // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 40.
11. *Указ Президента України “Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави”* від 20 квітня 2004 р. № 454/2004 // Президентський вісн. — 2004. — № 6.
12. *Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”* // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 4.
13. *Постанова КМУ “Про затвердження порядку державної реєстрації інноваційних проєктів і ведення Державного реєстру інноваційних проєктів”* від 17 вересня 2003 р. № 1474 // Офіц. вісн. України. — 2003. — № 38.
14. *Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2003 році: Послання Президента України до Верховної Ради України.* — Офіційне Інтернет-представництво Президента України, 2004.
15. *Василенко В. О., Шматько В. Г. Інноваційний менеджмент: Навч. посіб. / За ред. В. О. Василенко.* — 3-тє вид., випр. та допов. — К.: Центр навч. л-ри, 2005.
16. *Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; За ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка.* — К.: Вид. дім “Професіонал”, 2004.
17. *Гринев В. Ф. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие.* — 2-е изд., стереотип. — К.: МАУП, 2001.
18. *Портер М. Конкуренция: Пер. с англ.* — М.: Изд. дом “Вильямс”, 2005.
19. *Управление инновационными проектами: Учеб. пособие / Под ред. проф. В. Л. Попова.* — М.: ИНФРА-М, 2007.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Інноваційний менеджмент”	4
Зміст дисципліни “Інноваційний менеджмент”	4
Питання для самоконтролю	6
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	9
Варіанти контрольних робіт	11
Список літератури.....	12

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп’ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4360

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*